

Otvírání studánek kouzelnými klíči v Opavě

DAGMAR ŽALUDOVÁ

Ve skladbě Bohuslava Martinů Otvírání studánek se zpívá o „klíči od domova“. Literární soutěž Kouzelný klíč pomáhá otvírat studánky lidských duší, pomáhá pacientům a často i jejich lékařům.

Každý rok mě potěší dopisy soutěžících autorů, kterým účast v soutěži Kouzelný klíč pomohla překonat problémy a přinesla radost. Soutěž chválí i někteří terapeuti a zdravotníci. Hlavně proto, že nemocné aktivizuje a motivuje. Zcela jistě mne zahřeje u srdíčka, když má e-mailová schránka se plní podobnými zprávičkami.

„Dobrý den vážená paní Žaludová, předem mého dopisu Vás co nejsrdečněji zdravím z dopoledního, prosluněného Sokolova. Děkuji Vám, že jste mi minulý týden se mnou popovídala. Jsem za to velmi vděčný. Chtěl bych Vás touto cestou poprosit o jedno.....pokud se Vám podaří vydat postupem času sborník prací Kouzelný klíč, tak bych chtěl poprosit, aby u mého jména byla uvedena má ošetřující lékařka, která mi zachránila život. Jméno této ošetřující lékařky je MUDr. Blanka Stefanovičová (Sokolov, CEDUP s.r.o.) Jsem této lékařce nesmírně zavázán, že ačkoliv měla plný stav, vzala do své péče i mého vážně nemocného otce. Děkuji mnohokrát za pochopení. Přeji Vám a lidem, které máte ráda, mnoho štěstí do života. Výhra v soutěži - v situaci, ve které se nyní s otcem nacházíme - nám velice psychicky prospěla (posílila nás). Chtěl bych Vám velmi poděkovat za činnost kterou děláte. Občas na Vás myslím a představuji si Vás, jak ve svém volném čase pročítáte práce tolika (!) účastníků. Říkám si - to musí být vyčerpávající. - Mám na to pouze slova obdivu. Děkuji. Přeji Vám mnoho vitality a síly. S pozdravem a přáním všeho dobrého, vděčný J. E.“

„Dobrý den, chci Vám moc poděkovat, že jste se mnou vždy vlídně hovořila, za vše co jste pro "Kouzelný klíč" udělala a že jste mi zaslala pamětní list. Vážím si toho. Jsem vážně psychicky i onkologicky nemocná a literární tvorba mi velmi pomáhá, abych se cítila lépe. Pokud bude vyhlášena další soutěž, určitě se také zúčastním. Přeji Vám krásné jarní dny, ať se Vám vše daří a posílám pozdravy. L.B.“

Vždyť já přece vím, že smyslem „projektu“ Kouzelný klíč je přece pomoci lidem prostřednictvím literární tvorby a těší mne, že z reakcí mnohých je jasné vidět, že smysl je naplňován.

Jak přišel na svět Kouzelný klíč

V roce 2005 jsem nastoupila do Psychiatrické léčebny Bohnice jako tisková mluvčí. Smyslem té funkce nebylo předávat médiím vyhýbavá stanoviska, ale zprostředkovat pravdivé informace veřejnosti. Lidé s duševními poruchami jsou přes všechny často pokrytecké prohlášení opomíjeni a podceňováni. Ekonomická podpora péče o ně se zdá politikům jako ztracená investice. Proto jsme s tehdejší ředitelkou léčebny Ivanou Davidovou hledali pomoc nemocným a cesty k veřejnosti nejen v tiskových konferencích a veřejných vystoupeních pro odbornou veřejnost, ale i v přednáškách pro laickou veřejnost a také například v literární soutěži pro pacienty a zaměstnance. Měla podpořit zájem o

Literární díla vždy naprosto anonymně hodnotí odborná porota

samostatnou tvorbu a pomoci zvýšit sebevědomí soutěžících, ale také ukázat veřejnosti, že lidé s duševními poruchami jsou stejně inteligentní a tvořiví jako zdraví a navíc často s originálním pohledem na svět a svéráznou zkušeností. Když sečtu všechny potřebné úkony, zabere to každý rok nejméně tři měsíce intenzivní práce od vyhlášení soutěže až po rozeslání sborníků. Samozřejmě bez soutěžících by soutěž nebyla. Nesmírně si vážím zdravotníků, sociálních pracovníků a terapeutů, kteří pacienty pomáhají informovat a podporují je v jejich snaze literárně tvořit a soutěžit.

Literární díla vždy naprosto anonymně hodnotí odborná porota

Rovněž letos sedmičlenná odborná porota, složená z významných osobností České a Slovenské literatury a žurnalistiky - členů Unie českých spisovatelů a spisovatelů slovenských, vybírala vítěze 8. ročníku literární soutěže pro pacienty a zaměstnance psychiatrických zařízení v České a Slovenské republice Kouzelný klíč ze 126 příspěvků, z nichž dvacet byla díla autorů z řad lékařů a zdravotnického personálu.

Ke zdaru literární soutěže Kouzelný klíč přispívá velkou měrou také podpora sponzorů (v minulosti Zentiva, a.s., v posledních pěti letech ViPharm, a.s.) podpora ředitelů a mnohých pracovníků psy-

chiatrických ústavů, kteří ochotně umožňují slavnostní vyhlášení vítězů, a pomoc terapeutů a pacientů, kteří vyrábějí drobné dárky pro soutěžící. Není možné zapomenout na přínos soutěži výtvarníkem Ondřejem Bičovským (autor loga soutěže a výtvarného provedení sborníku), který ve velmi mladém věku náhle předloni zemřel...

Opava originální a veselá

V Opavské psychiatrické léčebně pod taktovkou primářů MUDr. Petra Taraby a MUDr. Libora Chvíly, CSc., připravili pracovníci fantastickou a veselou atmosféru, originální, vtipnou zábavu a bohaté pohoštění. Hosté - mezi nimi také náměstek primátora Mgr. Radomír Válek, šéfové zdravotnických zařízení, zástupci společnosti Vipfarm - Mgr. Pavla Havlicová a Mgr. Aleš Pronteker, ze Slovenska Mgr. Zuzana Šipošová z Psychiatrické nemocnice Philippa Pinela z Pezinku a z Polska ředitel Psychiatrické léčebny v Branicích MUDr. Borowiec a jeho kolega PhDr. Gawlik a další vzácní hosté vyslovili obdiv podporu Kouzelnému klíči., podle náměstkyně primátora Radomíra Války je nutné, aby se naše nemocná společnost vzpamatovala, neboť to, co se děje, není zdravé, a přejeme si, aby se to napravilo i s přispěním toho, že lidé budou hrát divadlo nebo psát básně.

Účastníci soutěže a všichni přítomní zcela jistě pocítili příjemné uvítání opavských hostitelů, podobně jako tomu bylo v psychiatrických léčebnách, které hostily Kouzelný klíč v minulosti - v PL Havlíčkův Brod, PL Petrohrad, PL Kroměříž, PL Dobřany, PL Černovice, PNPP Pezinok,

A jak viděl a procítil slavnost Kouzelného klíče v Opavě žurnalista Jan Jelínek?

„Letky havranů kroužily nad stromy areálu, kde se léčí bytosti, jejichž křehká rovnováha duší je narušena a ony se chtějí uzdravit. Byli jsme v Psychiatrické léčebně Opava, jejíž pavilony byly vystavěny před více než stoletím, ještě za dob panování císaře pána Franza Josefa, a nyní naléhavě volají po osvěžující rekonstrukci, na niž se však peněz nedostává. A krákorání ptáků, černých jako uhlí, v člověku vyvolává záběr z filmu režiséra hororů Alfreda Hitchcocka Ptáci, kdy svými zobany útočí na lidi. Je však nutné rázem zkrotit uzdu bujně fantazie. Tihle opeřenci s nakráplými hlasy naštěstí nejsou agresivní. Pouze zvenčí přizvukovali harmonice, kytáře a dalším hudebním nástrojům a zpěvu umělců, kteří ve zdejšímu kulturním domě vytvořili přívětivou a družnou kulisu vyhlášení vítězů 8. ročníku literární soutěže v poezii a próze, nazvané Kouzelný klíč. A tento klíč dokáže odemknout dokořán brány lidských srdcí, skličovaných mnohdy smutkem a beznadějí.“

V soutěži není poražených

V soutěži není nikdo poražený, ačkoli každý ročník Kouzelného klíče má své vítěze, a to je na této soutěži přitažlivé. Každý ze soutěžících svěřil do svého díla něco ze sebe, ze svých pocitů, myšlenek, kousek svého nitra. Věřím, že mnohé z vás literární tvorba potěšila a každému alespoň trošku prospěla a nikoho nezarmoutila.

Ano, milí příznivci Kouzelného klíče, každý z vás byl i v 8. ročníku soutěže vítězem, i když se jeho jméno mezi jmény na diplomech neobjevilo. Pro vás všechny je důležité především to, že se o své myšlenky, názory, pocity a vidění světa kolem sebe dovedete podělit s ostatními a za to jste odměněni pamětním listem. Literární hodnota vašeho díla je navíc příjemný bonus.

Opava originální a veselá

JAN JELÍNEK
Opava, 28.3.2013

Bud'te zdatnými klíčníky!

Letky havranů kroužily nad stromy areálu, kde se léčí bytosti, jejichž křehká rovnováha duší je narušena a ony se chtějí uzdravit. Byli jsme v Psychiatrické léčebně Opava, jejíž pavilony byly vystavěny před více než stoletím, ještě za dob panování císaře pána Franze Josefa, a nyní naléhavě volají po osvěžující rekonstrukci, na niž se však peněz nedostává. A krákorání ptáků, černých jako uhel, v člověku vyvolává záběr z filmu režiséra hororů Alfreda Hitchcocka Ptáci, kdy svými zobany útočí na lidi. Je však nutné rázem zkrotit uzdu bujně fantazie. Tihle opeřenci s nakřáplými hlasy našťestí nejsou agresivní. Pouze zvenčí přizvukovali harmonice, kytare a dalším hudebním nástrojům a zpěvu umělců, kteří ve zdejším kulturním domě vytvořili přívětivou a družnou kulisu vyhlášení vítězů 8. ročníku literární soutěže v poezii a próze, nazvané Kouzelný klíč. A tento klíč dokáže odemknout dokořán brány lidských srdcí, skličovaných mnohdy smutkem a beznadějí.

Jedovatý had škrtič proměněný v užovku

Pěvcům zdařile asistovali také mladí herci v komické divadelní scéně o smrtelně jedovatém hadu škrtičovi, který se nakonec promění v užitečnou užovku u studánky s čistou vodou, v níž poutníci bez obav mohou uhasit žízeň. A dva ztřeštění klauni s červenými nosy pak všem v sále dráždili bránice k ozdravným salvám smíchu.

Kouzelný klíč je soutěž jak pro pacienty, tak i pro zaměstnance psychiatrických zařízení v republikách České i Slovenské. Jejimi zakladateli jsou bývalý ředitel Psychiatrické léčebny v Praze-Bohnicích MUDr. Ivan David, který v současnosti zastává funkci náměstka ředitele pro vědu, výzkum a vzdělávání, a bývalá mluvčí bohnické léčebny, v současnosti kolegyně MUDr. Ivana Davida, Dagmar Žaludová. Sedmičlenná odborná porota, složená z významných osobností naší literatury a žurnalistiky, členů Unie českých spisovatelů, jako každým rok vybírala laureáty Kouzelného klíče naprosto anonymně ze 126 příspěvků, z nichž dvacet byla díla autorů z řad lékařů a zdravotnického personálu. A jak podotkla Dagmar Žaludová, v tomto soupeření není poražených: »Tady vyhraje každý, kdo se zúčastní a dostane pak diplom nebo pamětní list, neboť dokáže, jak je šikovný a tvořivý člověk a sám sobě přitom zdvihne sebevědomí.«

Společnost je nemocná

Dagmar Žaludová přitom ocenila přístup lékařů, terapeutů a sociálních pracovníků, kteří pacientům zabezpečují dobré podmínky k jejich literární tvorbě a soutěžení, aby se dokázali uvolnit a odpoutat od svých duševních trablů a zahledět dopředu na světlejší cestu životem. Takovými jsou v opavské léčebně například náměstek ředitele pro léčebně preventivní péči MUDr. Libor Chvíla či primář MUDr. Petr Taraba a další. Primář Taraba řekl, že dříve v boji s psychickými poruchami v Opavě sloužily i řádové sestry. Podotkl, že všichni nyní žijeme v neklidné a náročné době, v integrovaném světě, kdy je naléhavě třeba udržovat a chránit du-

ševní hygienu člověka, na jehož psychiku útočí velké zátěže. Právě on navázal na kritický úsudek náměstka primátora města Opava Mgr. Radomíra Válka, podle něhož je nutné, aby se naše nemocná společnost vzpamatovala, neboť to, co se děje, není zdravé, a přejeme si, aby se to napravilo i s přispěním toho, že lidé budou hrát divadlo nebo psát básně.

Laureáti múzou políbení

Velkou oporou soutěži Kouzelný klíč je již pátým rokem generální sponzor – farmaceutická firma Vipfarm Slovakia, jejíž reprezentanti magistři Pavla Havlicová a Aleš Proteker patřili rovněž mezi vzácné hosty slavnosti. Firma významně podporuje též vydání sborníku poezie a próz soutěžících autorů. Zanedlouho se v něm objeví nejen vítězná díla 8. ročníku Kouzelného klíče, ale také alespoň úryvky z děl ostatních soutěžících. K letošním šampionům patří z řad pacientů Jan Eichner z Královského Poříčí u Sokolova (1. místo), Bohuslav Raušer (2. místo), Stanislav Jánoš z Pezinku a Antonín Kopčil z Kosmonos (oba 3. místo). Nejúspěšnějšími z kategorie zaměstnanců jsou lékaři Ivan David a Jiří Krombholz z Prahy (oba 1. místo), MUDr. Michal Patarák z Banské Bystrice (2. místo) a sanitář Josef Prskavec z Kosmonos (3. místo). Na letošním vyhlášení výsledků Kouzelného klíče byli přítomni rovněž zahraniční hosté – ze Slovenska Zuzana Šipošová z Psychiatrické nemocnice Philipa Pinela z Pezinku a z Polska ředitel Psychiatrické léčebny v Branicích MUDr. Browiec a jeho kolega MUDr. Gawlik.

Kouzelný klíč s podobou čtyřlístku

Slovo při vyhlášení výsledků dostali též porotci: básník Karel Sýs, vedoucí redaktor Obrysu-Kmene, literární přílohy deníku Haló noviny, a redaktor téhož listu Mgr. Roman Janouch. »Už je to osmé město, které jsme navštívili, ale je to

vlastně první město, jež po právu otevřelo svoje prostory próze a poezii, protože jsme v rodišti básníka Petra Bezruče,« řekl Sýs. »Když jsme byli v Havlíčkově Brodě, bylo to podobné, jenže s tím rozdílem, že Karel Havlíček se narodil o kousek dál – v Borové. Je příznačné, že letošní Kouzelný klíč má ve znaku i čtyřlístek pro štěstí, který já osobně jsem nikdy na louce nenašel, až tady. Klíč je pro život velmi potřebný, ale když je sám, žije smutně jako ten osamělý had, kterého jsme viděli v divadelní scéně. A had přeměněný v užovku je rozhodně užitečnější než jedovatá kobra nebo škrtič anakonda. Preji vám, abyste byli zdatní klíčníci, kteří nadto naleznou ve svém životě dostatek pokorných a oddaných zámků, jež se od vás rády nechají odemknout!«

Dítě je květina a budoucnost světa

Porotce Kouzelného klíče Roman Janouch navázal na kritiku neblahého stavu naší společnosti, jak zazněla ve vystoupení Radomíra Válka. Podotkl, že by si naše nemocná a morálně zdevastovaná společnost v lecčems měla vzít příklad i recept od opavských pacientů, toužících se uzdravit s pomocí krásy uměleckého slova. Janouch pak citoval jednu z básní soutěžící pacientky a prohlásil ji za absolutně nejlepší příspěvek, který kdy četl coby porotce osmi ročníků soutěže, a zároveň jakožto otec sedmiměsíčního chlapčka. Báseň nese název Dítě je naděje a autorka mimo jiné píše: »Dítě je nejsilnější a největší druh energie. Symbol čistoty a nevinnosti. Nového začátku v životě pro vznik dobra na světě... A když vidím její studánkově čisté upřímné oči, často se ptám sama sebe, co z tebe jednou vyroste, kdo a co tě zformuje a jaký budeš jednou člověk, jaká bude tvá budoucnost pro tebe a pro ostatní? Dítě je květina, jež rozkvétá, přináší radost všedních dnů. Dítě je budoucnost světa.«

Humor: rybičkou v akváriu

Odjížděli jsme z Opavy s dobrými pocity. Oblaženi hezkým přátelským přijetím a také rozveseleni na dalekou cestu domů do Prahy anekdotou z dílny doktora Taraby, publikovanou v místním občasníku Posel. Vtip dosvědčuje, že humor je léčebně vlastní, což samozřejmě přispívá k účinkům terapie: »Povídá paní psychiatrovi: Představte si, že můj manžel je po vašem léčení jako rybička.« »To jsem rád, že je v pořádku!«, odvětil lékař. »No, jak se to vezme. Přestal mluvit a spát chodí do akvária,« povzdychne si manželka.

Z vítězných příspěvků Kouzelného klíče

PRACHY V PRACHU

ANTONÍN KOPČIL

Změna je život, řekl si, a odstěhoval se do jiného města. Bydlení našel na inzerát. Podnájem pro nenáročného muže. Zn. V domku-výhodně.

Do města přijel s dvěma taškami před večerem. Našel ten avízovaný dům.

Majitel ho provedl domem, upozornil na společné sociální zařízení i vybavenou kuchyňku a zavedl k pokoji, který nabízel do podnájmu.

Uklízen byl halabala, kam se podíval, tam všude uviděl prach. Prach je na podlaze, prach je na skříni, prach je na lustru, o prachu na nočním stolku nemluvě. Naznačil zamračením svoji nelibost nad tím stavem, tohle nebylo ani pro nenáročného muže, stejně tak se to dalo ale pochopit, že nemá zájem. Jenže zájem měl. Neměl dost prachů na lepší bydlení. Pán domu ihned nabídl slevu. Domluvili se na výrazné slevě z podnájmu a podepsali smlouvu.

Do rohu pokoje si odložil dvě velké cestovní tašky a šel do koupelny pro nějaké hadry na úklid a kbelík a mop, aby si udělal pořádek.

Začal vytřepáním prostěradla a deky z postele, jen tak z okna. Vítr odvál mračno prachu do dálí. Další úklid celé místnosti a vybavení zabral nejméně tři hodiny, ale výsledek stál za to. Pokoj byl konečně obyvatelný. Odnesl kbelík s mopem zpět do koupelny.

Byl už večer, když byl s úklidem hotov.

V kuchyni si uvařil velký hrnek čaje, nad ránem jej budila žízeň. Hrnek s čajem odložil na noční stolek. Podíval se a poškrábal se na hlavě. Ach jo, stolečku, tebe jsem zapomněl pořádně setřít. Tak to udělám až zítra.

Cítil únavu z tohoto dne. Před spaním si dal sprchu a napil trochu teplého čaje. Lehl do postele a usnul. Ve spánku se usmíval tomu, co se povídá. Vzpomněl si na to právě v tu chvíli. Že se v nové posteli na novém místě splní to, co se bude zdát.

Nad ránem se probudil.

Měl sen, měl živé vidění, že vyhrál první cenu v loterii! To by probudilo i mrtvého. Viděl před sebou všechna čísla, jenže zákon schválnosti, tužku ani papír neměl po ruce!

V polospánku si vzpomněl na ten prach na desce nočního stolku. Potmě začal rychle psát prstem do prachu čísla 6, 8, 13, 19, 20, 28 s tím, že si je ráno, hned jak vstane, zapíše na papír. A stoprocentně vyplní a podá tiket, co kdyby...

Ráno ho probudila žízeň.

Šáhl rozespale po hrnku s čajem. Tak nešikovně, že jej převrhl a čaj se vylil po nočním stolečku jako malá povodeň, která z něj spláchla prach a s prachem i ta čísla napsaná do něj.